

- А.М. Богатирьов, А.І. Бутенко, І.О. Кузнецова. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. Одеська національна академія харчових технологій, 2002.
4. Корінько М. Інновації у діяльності суб'єктів господарювання / М. Корінько // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №5. – С. 149–154.
  5. Лагоша Б.А. Оптимальное управление в экономике: теория и приложения / Б.А. Лагоша – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: 2008. – 224 с.

Зобов А.С.

Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт»

МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация

Исследована необходимость инвестиционных стратегий для успешного развития предприятий. На основе работ отечественных ученых были сформированы основные этапы разработки инвестиционной стратегии. Рассмотрены возможности динамического моделирования, для управления инвестиционной стратегией предприятий.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная стратегия, динамическое моделирование, предприятие, экономическая деятельность.

Zobov O.S.

National Technical University of Ukraine
«Kyiv Polytechnic Institute»

MATHEMATICAL MODELING OF ENTERPRISE'S INVESTMENT STRATEGY

Summary

The need of investment strategies for successful businesses were investigated. Based on the work of national researchers were formed the main stages of the investment strategy. Also the possibilities of dynamic simulation to manage the investment strategy were investigated.

Keywords: investment, investment strategy, dynamic modeling, enterprise, economic activity.

УДК 330.3:316.422

ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЇЇ СПЕЦИФІКА В УКРАЇНІ

Зосименко Т.І.

Чернігівський національний технологічний університет

В статті обґрунтована важлива роль впровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності й нефінансової звітності як інструменту інформування громадськості про діяльність компанії у даній сфері для підвищення її конкурентоспроможності, посилення інвестиційної привабливості. Проаналізовано глобальні тенденції розвитку КСВ. На основі матриці позиціонування країн за рівнем розвитку КСВ визначено поточний стан соціально відповідальної активності в Україні.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність (КСВ), бізнес-концепція, соціально відповідальний бізнес (СВБ), глобальні тренди, соціальна (нефінансова) звітність, стейкхолдери.

Постановка проблеми. Наразі вже не викликає сумнівів той факт, що корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) перетворилась на загальносвітову бізнес-концепцію, котра визначає ключові ідеї та сучасний формат підприємницької діяльності. З кожним роком все більше компаній долучаються до ініціативи нефінансового звітування, яке виконує роль своєрідної “візитної картки”, наявність котрої значною мірою сприяє формуванню позитивного ділового іміджу та підвищує корпоративну конкурентоспроможність. Нині соціально відповідальна діяльність виступає одним із чинників, котрі поряд з фінансово-економічними показниками детермінують рівень привабливості компанії для зовнішніх інвестицій. Так, за результатами глобального дослідження 163 інституційних інвесторів

майже 90 % респондентів у процесі прийняття рішень керувались інформацією про нефінансові показники діяльності компанії [17, с. 4].

Водночас наростання соціальних, екологічних, економічних проблем глобального масштабу підвищує суспільні очікування, а значить і вимоги до соціально відповідальної діяльності компаній, спонукаючи їх до постійного якісного вдосконалення КСВ-практик, пошуку інноваційних підходів до вирішення соціально важливих проблем, що знаходить відображення у глобальних трендах розвитку соціально відповідального бізнесу (СВБ). Їх вивчення та прогнозування є важливою передумовою органічної адаптації вітчизняних підприємств до вимог міжнародного співтовариства, а також запорукою створення в Україні регуляторного середови-

ща, сприятливого для налагодження взаємовигідної інвестиційної співпраці з іноземними партнерами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення останніх тенденцій розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні та світі можна знайти у працях таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як Н.В. Бібік [1], О.Б. Денис [3], А.Г. Зінченко [4], О.В. Іванов [5], А.В. Кретова [6], Л. Петрашко [7], Н.О. Шира [9], К. Крауч [10], М. Керр [11], А. Лім [14], Л.А. Перес-Батрез [15], А. Раше [16] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча тематика впровадження принципів КСВ в практику вітчизняних підприємств залишається одним із актуальних напрямів сучасних досліджень, недостатньо уваги приділяється компаративному вивченню специфіки розвитку соціально відповідальної діяльності в Україні, виявлення недоліків та невідповідностей її глобальним трендам задля вироблення стратегічних напрямів їх подолання.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження глобальних трендів розвитку корпоративної соціальної відповідальності та виділення її специфічних ознак в Україні.

Виклад основного матеріалу. На межі ХХ-ХХІ ст. в бізнес-практиці найбільших компаній світу з'являється нова складова комунікаційної активності, що дозволила публічно освітити закриті раніше інформацію, – так звана соціальна або нефінансова звітність. Передумови цьому було покладено ще у 60-70-ті роки минулого століття, коли в більшості економічно розвинених країн почалась активізація руху суспільних груп, котрі критикували діяльність соціально інертних або ворожих підприємств, а також посилення впливу профспілкових об'єднань. Політичною відповіддю на такі процеси стало введення жорсткіших норм трудового, екологічного та ін. законодавства. В корпоративній сфері почалось впровадження концепції соціально відповідальної діяльності в стратегію розвитку компанії.

Починаючи з 1993 р. спостерігається стала позитивна динаміка кількості компаній, що регулярно оприлюднюють нефінансові звіти, демонструючи тим самим прихильність основним принципам КСВ. Якщо в 1993 р. лише 12 % бізнес-осередків оприлюднювали звіти соціального формату, то в 2013 р. власну КСВ-політику сформували вже понад 71 % найбільших компаній у 41 країні світу (рис. 1).

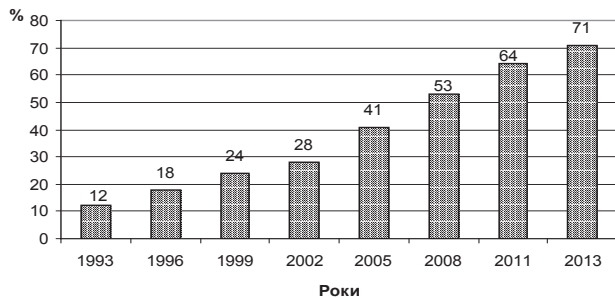

Рис. 1. Частка компаній, що публікують нефінансову звітність*

*джерело [13, с. 22]

З метою порівняльного аналізу рівня розвитку систем КСВ в країнах світу можна скористатись матрицею, розробленою корпорацією КМРГ (рис. 2). Залежно від ступеня сформованості системи КСВ у більшості компаній (горизонтальна вісь) та рівня комунікаційної активності (вертикальна вісь) у да-

ній сфері із зацікавленими сторонами виділяється чотири групи країн: лідери, популісти, початківці та консерватори.

Країни, що відносяться до квадранту “Лідери”, відрізняються високими стандартами у сфері КСВ, котрих стабільно дотримується більшість компаній, а також добре налагодженими комунікаційними каналами, що дозволяють підтримувати двосторонній діалог між корпораціями та стейкхолдерами. До даної групи відносяться Великобританія, Німеччина, Франція, Швеція, Швейцарія, Нідерланди, Іспанія, Італія, Португалія, Австралія, Індія й Тайвань.

Квадрант “Популісти” охоплює країни, в яких більшість компаній демонструють високий рівень комунікаційної активності, поширюючи інформацію щодо власних принципів, цілей та ідей соціального спрямування, однак програють порівняно з “лідерами” у якості й повноті практичної реалізації публічно проголошених зобов'язань. Прикладом таких країн є Японія, США, Канада, Бразилія, Словаччина, Ізраїль та ін.

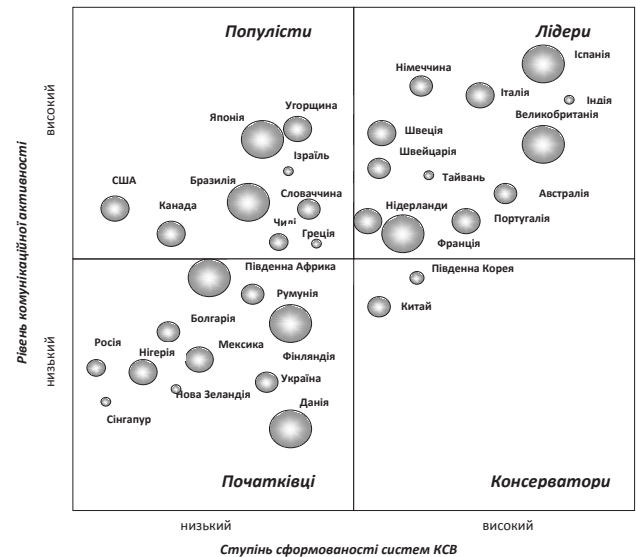

Рис. 2. Позичування країн за рівнем розвитку КСВ*

*джерело [12, с. 4]

Країни, включені до квадранту “Консерватори”, є осередком корпорацій, котрі при достатньо високому рівні розвитку систем КСВ, оприлюднюють досить обмежений масив інформації про здобутки у даній сфері. Типовими представниками “консерваторів” є Китай та Південна Корея.

У квадранті “Початківці” зосереджені країни, чиї компанії відрізняються як низьким ступенем сформованості систем КСВ, так і невисоким рівнем комунікаційної активності. До країн “початківців” відносяться Південна Африка, Румунія, Болгарія, Росія, Україна та ін.

Матриця дозволяє також порівняти країни за ступенем інформаційного охоплення нефінансовою звітністю. Так, в Україні даний показник становив 53%, що співставно зі значеннями таких країн, як Румунія (54%) та Австралія (57%). У кран “лідерів” частка компаній, що публікують соціальні звіти наближається до 100 % (Великобританія – 100%, Японія – 99%, Південна Африка – 97%, Франція – 94 %).

Порівняння позицій України за векторами розвитку КСВ з іншими країнами “початківцями” свідчить, що вітчизняні компанії мають більш сформовані системи КСВ, ніж переважна частка учасників

даної групи, однак якість взаємодії із зацікавленими сторонами залишається на посередньому рівні.

Якщо для більшості компаній світу при формуванні системи КСВ вирішальне значення мали чинники формування позитивного іміджу та надійної ділової репутації (67 % опитованих), а також етичні міркування (58 %), то в Україні серед основних причин реалізації соціально відповідальних ініціатив називались, зокрема, зростання продажів та зміцнення конкурентних позицій. Натомість фактор іміджу посів одне з останніх місць у даному рейтингу – тільки 8,8 % опитованих компаній назвали його в якості спонукального чинника розвитку КСВ [4, с. 23].

На поточний момент до добровільної ініціативи сприяння сталому розвитку та відповідальній громадянській позиції корпорацій – Глобального договору – приєдналися 189 українських компаній [18]. Однак поки що в Україні навіть лідери соціально відповідального бізнесу не можуть похвалитися наявністю стратегії КСВ. Хоча такі компанії, як СКМ, ДТЕК, Метінвест, Оболонь, Platinum Bank, Carlsberg, METRO регулярно звітують за результатами КСВ минулого періоду, однак інформація про конкретні цілі на майбутній період в нефінансовій звітності не представлена. Відсутність цілепокладання, в свою чергу, ускладнює контроль за процесами, ресурсами, відповідністю досягнутих результатів певним вимогам [2].

Аналіз інформаційного наповнення більшості соціальних звітів українських компаній показав, що в них містяться дані переважно описового характеру про окремі соціальні проекти, благодійні акції. Соціальна відповідальність українських компаній та організацій спрямовується насамперед на трудові відносини і заходи із захисту здоров'я і безпеки споживачів. Менш поширеними є заходи щодо захисту природних ресурсів та взаємодії з громадою

[8]. При цьому кількісні показники результативності таких заходів не наводяться, що ускладнює проведення комплексної оцінки ефективності корпоративної системи соціальної відповідальності, а також унеможливило аналіз її динамічних зрушень.

В більшості країн ЄС у різній формі розроблені та функціонують державні програми підтримки і стимулювання СВБ. Завдяки цим програмам держава визначає бажану поведінку для бізнесу, долучає компанії приватного і державного секторів до спільного виконання соціально важливих завдань, матеріально стимулює бізнес до соціально відповідальної діяльності тощо [8]. Хоча в Україні розроблено Концепцію Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні, держава поки що не виконує координаційних функцій у сфері розвитку СВБ, а також не бере активної участі у стимулюванні впровадження систем КСВ вітчизняними підприємствами.

Висновки і пропозиції. Результати аналізу матриці позиціонування країн за рівнем розвитку КСВ показали, що більшість українських підприємств перебувають на початковій стадії впровадження принципів соціально відповідального бізнесу в свою діяльність. Основними проблемами при цьому виступають декларативний характер активності у сфері КСВ, відсутність стратегічного цілепокладання, а також недостатній рівень комунікаційної активності, що ускладнює налагодження двостороннього діалогу корпорацій зі стейкхолдерами. Зважаючи на це, перспективним напрямом подальших досліджень ми вважаємо вироблення заходів державної підтримки, спрямованих на створення сприятливого інституційного середовища для розвитку КСВ, передусім популяризації в бізнес-середовищі базової концепції соціально відповідальної поведінки та визначення її загальнонаціональних принципів, обов'язкових до виконання.

Список літератури:

1. Бібік Н.В. Корпоративна соціальна відповідальність в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / Бібік Н.В. // Сборник научных трудов «Вестник НТУ «ХПИ»: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2012. – №14 – С. 9-16.
2. Воробей В. Системність КСО в Україні [Електронний ресурс] / В.Воробей. – Режим доступу: www.svb.org.ua/blog/sistemnost-kso-v-ukraine
3. Денис О.Б. Сфери прояву корпоративної соціальної відповідальності бізнесу: зарубіжний досвід і вітчизняна практика / О.Б. Денис // Вісник університету банківської справи Національного Банку України. – 2010. – №2(8). – С. 36-38.
4. Зінченко А.Г. Корпоративна соціальна відповідальність 2005-2010: стан та перспективи розвитку / А.Г. Зінченко, М.А. Саприкіна. – К.: Вид-во «Фарбований лист», 2010. – 56 с.
5. Іванов О.В. Особливості впровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності в бізнес-середовищі України / О.В. Іванов // Стратегія економічного розвитку України. – 2010. – № 26-27. – С. 85-92.
6. Кротова А.В. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в Україні за участі держави: механізм взаємодії / А.В. Кротова, Н. Березовська // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. – 2011. – Вип. 194. – С. 115-123.
7. Петрашко Л. Корпоративна соціальна відповідальність в українській бізнес практиці / Л. Петрашко // Міжнародна економічна політика – 2011. – Вип. 1-2. – С. 115-141.
8. Стратегія розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.svb.org.ua/national-csr-strategy>
9. Шири Н.О. Напрями впровадження системи корпоративної соціальної відповідальності в практику українських підприємств [Електронний ресурс] / Н.О. Шири, А.І. Іващенко // Ефективна економіка. – 2013. – №11. – Режим доступу: www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2502
10. Crouch C. The responsible corporation in the global economy / C.Crouch, M. Crouch, E.K. Camilla eds. – Oxford; UK: Oxford University Press, 2011. – 320 p.
11. Kerr M. Corporate Social Responsibility: A Legal Analysis / M. Kerr, R. Landa, C. Pitts. – LexisNexis Canada: Chip Pitts ed., 2009. – 650 p.
12. KPMG International Survey of Corporate Social Responsibility Reporting, 2011 [Електронний ресурс] / KPMG International Cooperative, 2011. – Режим доступу: <http://www.kpmg.com/GR/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Sustainability/Documents/ss-KPMG-International-Survey-of-CR-Reporting-2011-Nov-2011-web.pdf>
13. The KPMG Survey of Corporate Social Responsibility Reporting 2013 [Електронний ресурс] / KPMG International Cooperative, 2013. – Режим доступу: www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/corporate-responsibility/Documents/corporate-responsibility-reporting-survey-2013-exec-summary.pdf
14. Lim A. Globalization and Commitment in Corporate Social Responsibility Cross-National Analyses of Institutional and Political-Economy Effects / A. Lim, K. Tsutsui // American Sociological Review. – 2012. – № 77(1). – P. 69-98.

15. Perez-Batres L.A. Institutionalizing sustainability: an empirical study of corporate registration and commitment to the United Nations global compact guidelines / L.A. Perez-Batres V.V. Miller, M.J. Pisani // Journal of Cleaner Production. – 2011. – № 19(8). – P. 843-851.
16. Rasche A. The United Nations Global Compact: Retrospect and Prospect / A. Rasche, S. Waddock, M. McIntosh // Business & Society. – 2013. – Vol. 52. – №1. – P. 6-30.
17. Tomorrow's investment rules: Global survey of institutional investors on non-financial performance [Електронний ресурс] / EYGM Limited, 2014. – Режим доступу: <http://www.svb.org.ua/sites/default/files/ey-institutional-investor-survey.pdf>
18. <http://www.unglobalcompact.org/> – дані з сайту Глобального договору ООН

Зосименко Т.И.

Черниговский национальный технологический университет

ГЛОБАЛЬНЫЕ ТRENДЫ РАЗВИТИЯ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ И ЕЕ СПЕЦИФИКА В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье обоснована важная роль внедрения концепции корпоративной социальной ответственности и нефинансовой отчетности как инструмента информирования общественности о деятельности компании в данной сфере для повышения ее конкурентоспособности, усиления инвестиционной привлекательности. Проанализированы глобальные тенденции развития КСО. На основе матрицы позиционирования стран по уровню развития КСО определено текущее состояние социально ответственной активности в Украине.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность (КСО), бизнес-концепция, социально ответственный бизнес (СОБ), глобальные тренды, социальная (нефинансовая) отчетность, стейкхолдеры.

Zosymenko T.I.

Chernihiv National University of Technology

GLOBAL TRENDS IN DEVELOPMENT OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY AND ITS SPECIFICS IN UKRAINE

Summary

The article considered the importance of introducing the concept of corporate social responsibility and sustainability reporting as a tool for informing the public about the company's activities in this area to improve its competitiveness, enhancing the investment attractiveness. The global trends in CSR development are analyzed. defined The current state of socially responsible activity in Ukraine, based on the matrix ranking countries in terms of development of CSR, is defined.

Keywords: corporate social responsibility (CSR), business concept, socially responsible business (SRB), global trends, social (non-financial) reporting, stakeholders.

УДК 657

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКАМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Зубілевич С.Я., Веюк Н.М.

Національний університет водного господарства та природокористування

Розглянуто склад виплат працівникам підприємств відповідно до чинного законодавства та П(С)БО 26. Запропоновано зміни до аналітичного обліку виплат працівникам з метою задоволення інформаційних потреб користувачів. Враховані останні вимоги до формування показників фінансової звітності в Україні.

Ключові слова: виплати працівникам, аналітичний облік, фінансова звітність.

Постановка проблеми. Виплати працівникам є однією з вагомих складових витрат підприємств. Проте бухгалтерський облік виплат працівникам є недосконалим і знаходиться у процесі реформування. Однією з причин можна вважати те, що вчені одноставно висловлюють думку про виявлення суті виплат працівникам у їх функціях, проте їх кількість та зміст є предметом дискусій. Це приводить до неоднозначного тлумачення складу виплат працівникам на різних рівнях управління ними.

Аналіз останніх досліджень, і публікацій. Перелік даних проблем розглядалася у працях таких вчених, як Ф.Ф. Бутинець, С.В. Голов, С.В. Івахнен-

ков, М.В. Кужельний, Т.Г. Мельник, Н.В. Шульга, Кирилюк С.С., Малинський А.П., Немордук Н.М., Покатаєва О.В., Хома Д.М., Шумська Т.В., Щупак А., Юркова А.С. та інші. Проте деякі питання обліку оплати працівникам в умовах його гармонізації з міжнародною практикою досі не вирішені і потребують подальшого дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. До сьогодні науковці традиційно виплати працівникам розглядають у ракурсі Закону України «Про оплату праці»[1], не враховуючи додаткові аспекти, які з'явилися у зв'язку із запровадженням П(С)БО 26 «Виплати працівникам» [2],